

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ MÜZİK ÖĞRETİM MATERYALLERİNİ KULLANIM DURUMLARI*

PROSPECTIVE CLASSROOM TEACHERS' USAGE OF MUSIC TEACHING MATERIALS

Şehriban KOCA**

Öz

Bu araştırma sınıf öğretmeni adaylarının müzik dersi öğretim programı çerçevesinde öğretim materyallerini kullanma durumlarının ve yeterliklerinin belirlenmesine yönelik betimsel yöntemin kullanıldığı bir araştırmadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılı bahar yarıyılında Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim gören ve müzik öğretimi dersini alan 54 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada veriler araştırmacı tarafından hazırlanan ve öğretmen adaylarının materyal tercihlerini yansıtabilecek gözlem formu aracılığıyla müzik öğretimi dersi çerçevesinde yapılan mikro öğretim uygulamaları sürecinde toplanmıştır. Verilerin analizi araştırmacı tarafından ders anlatım sürecinde ve bu süreçte çekilen video kayıtlarının değerlendirilmesi yoluyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucu sınıf öğretmeni adaylarının müzik dersinde en çok kullanmayı tercih ettikleri materyallerin "bilgisayar" ve "projeksiyon" olduğu, öğretmen adaylarının en az kullandıkları materyallerin ise powerpoint ve gerçek nesnelere (çalgılar, v.b) olduğu görülmüştür. Araştırma sonucu elde edilen bulgular literatür ışığında tartışılarak önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Öğretmeni Adayları, Müzik Öğretim Materyalleri, Müzik Öğretimi.

Abstract

This research is a research which is used to determine the qualifications and use of instructional materials within the framework of music course curriculum. The study group of the study consisted of 54 prospective classroom teachers who are studying at Mersin University, Faculty of Education, Department of Primary School Teacher Education and taking music teaching course in the spring semester of 2016-2017 academic year. In the study, data were collected through the micro teaching practices conducted by the researcher within the framework of music teaching course through observation form which could reflect the material preferences of the prospective teachers. The data were analyzed by the researcher during the course process and by the evaluation of the video recordings. As a result of the research, it is observed that the materials that the teacher candidates prefer to use the most in the music lesson are computer and projection, while the materials that the teacher candidates use least are powerpoint and real objects (instruments, etc.). The findings of the study were discussed and recommendations were made in the light of the literature.

Keywords: Prospective Classroom Teachers, Music Teaching Materials, Music Teaching.

1. GİRİŞ

Eğitimin niteliğini ve verimliliğini artırabilmek için eğitim programları ile yakından ilgisi olan ders araç-gereçlerinden faydalanma yoluna gidilmesi bir zorunluluktur (Nalçacı ve Ercoşkun, 2005, 142). Materyal, genel olarak hedefleri gerçekleştirmek amacıyla yapılan ders sunum içerikleridir (Yanpar, 2003). Öğretim materyalleri ise "öğretme ortamlarında görev alan kişilerin soyut kavramları somutlaştırmak ve öğretimi daha etkili bir biçimde gerçekleştirebilmek için kullandıkları araçlar" olarak tanımlanmaktadır (Gürbüz, 2006, 59).

Öğretim materyalleri öğretim programlarının etkili bir şekilde uygulanmasını destekleyen önemli unsurlardan birisidir. Öğretim materyalinin öğretim programıyla tutarlı, öğrencinin ilgisini çeken ve derse etkin katılımını artıran, öğrencinin düzeyine uygun ve doğru mesajlar içerecek nitelikte olması gerekir (McAlpine ve Weston, 1994; Akt, Sevim, 2016:1276). İlgili literatür incelendiğinde (Demirel, Seferoğlu ve Yağcı, 2004; Kaban, Topan ve Erkan, 2013; Kazu ve Yeşilyurt, 2008; Özer ve Tunca, 2014) eğitim-öğretime materyal kullanımının birçok katkısı olduğundan söz edilmektedir. Bunlar; öğrencilerin dikkatini çekerek öğrenmeye güdülenmesi, zor anlaşılabilir kavramların basitleştirilerek bilginin düzenlenmesi, öğrencinin etkin kılınması ve aktif öğrenmeyi sağlama, öğrencilerin yaratıcılıklarının geliştirilmesi, dersin daha eğlenceli hale getirilmesi ve akademik başarıyı artırması olarak belirtilmektedir.

Müzik öğretimi "belli bir amaç doğrultusunda müziksel öğretme ve öğrenmeyi planlama, başlatma, yönlendirme, kolaylaştırma, gerçekleştirme ve denetleme süreci" olarak tanımlanmaktadır (Uçan, 1996, 116).

* Bu araştırma, 4-5 Mayıs 2018 tarihlerinde Adana'da gerçekleştirilen "II. Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresi"nde sözlü olarak sunulan bildirinin gözden geçirilmiş şeklidir.

** Doç. Dr., Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi GSEB Müzik Eğitimi ABD, sehriban.koca@mersin.edu.tr

Müzik öğretimi sürecinde iyi bir planlama yapılmalı, dersin hedef ve kazanımları, kullanılacak strateji-yöntem, teknikleri ve derste kullanılacak materyaller yer almalıdır.

Müzik derslerinin uygulamalı dersler arasında yer alması derste materyal kullanılması gerekliliğini de beraberinde getirmektedir. Derste kullanılan materyallerin, müzik dersi öğretim programında yer alan kazanımlara uygun olması ve öğrenci ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde olması göz önünde bulundurulmalıdır. Öğretim programlarının etkili bir şekilde uygulanmasında materyal kullanımının son derece önemli bir unsur olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının müzik dersi öğretim programı çerçevesinde öğretim materyallerini kullanma durumlarının ve yeterliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

Bu araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama, araştırmanın kavramsal ve kuramsal yapısının önceden açık bir biçimde belirlendiği araştırmalarda kullanılan bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, 107).

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılı bahar yarıyılında Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim gören ve müzik öğretimi dersini alan 36 kadın ve 18 erkek olmak üzere toplam 54 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

2.2. Veri Toplama Süreci

Araştırmada veriler araştırmacı tarafından hazırlanan ve öğretmen adaylarının materyal tercihlerini yansıtabilecek gözlem formu aracılığıyla müzik öğretimi dersi çerçevesinde yapılan mikro öğretim uygulamaları sürecinde toplanmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Kullanılan gözlem formu öğretmen adaylarının kullandığı materyallerin, kazanıma uygunluğu, öğrenci düzeyine ve programa uygunluğu gibi ilkeler dikkate alınarak hazırlanmıştır. Verilerin analizi araştırmacı tarafından Müzik Öğretimi dersi anlatım sürecinde ve bu süreçte çekilen video kayıtlarının değerlendirilmesi yoluyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın güvenilirliğinin sağlanması için rastgele seçilen öğrencilere ait videoların başka bir araştırmacı tarafından izlenerek değerlendirilmesi sağlanmıştır. Güvenirlilik hesaplaması için Güvenirlilik= (Görüş Birliği)/ (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) formülü kullanılmıştır (Miles & Huberman, 1994). Yapılan hesaplamalar sonucunda araştırmanın güvenilirliği % 85 olarak belirlenmiş ve araştırma güvenilir kabul edilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde sınıf öğretmeni adaylarının müzik öğretiminde gerçekleştirdikleri mikro öğretim uygulamalarına ait video kayıtlarının değerlendirilmesi yoluyla analiz edilen veriler sunulmuştur.

Tablo 1. Öğretmen adaylarının materyal tercihleri

KULLANILAN MATERYALLER	Öğrenciler	F	N
BİLGİSAYAR/PROJEKSİYON	KÖ/EÖ	34/18	52
RESİM/FOTOĞRAF	KÖ/EÖ	32/13	45
YAZI TAHTASI	KÖ/EÖ	25/13	38
ÇALIŞMA KAĞIDI	KÖ/EÖ	19/13	32
ÜÇ BOYUTLU MATERYALLER	KÖ/EÖ	21/9	30
VİDEO	KÖ/EÖ	20/9	29
POWERPOINT	KÖ/EÖ	10/14	24
GERÇEK NESNELER(ÇALGILAR,V.B)	KÖ/EÖ	17/7	24

Tablo 1'de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının müzik dersinde en çok kullanmayı tercih ettikleri materyal "bilgisayar ve projeksiyon"(f=52)'dur. Öğretmen adaylarının en az kullandıkları materyaller ise powerpoint (f=24) ve gerçek nesnelere (çalgılar, vb.) olmuştur (f=24).

Tablo 2. Öğretmen adaylarının kullandıkları materyallerin kullanım ilkelerine uygunluğuna ilişkin bulgular

KULLANILAN MATERYALLER	UYGUN (F)	UYGUN DEĞİL (F)	KISMEN (F)	TOPLAM
YAZI TAHTASI	26	4	8	38
VİDEO	20	4	5	29
POWERPOINT	18	5	1	24
ÇALIŞMA KAĞIDI	20	8	4	32
RESİM/FOTOĞRAF	30	12	3	45
BİLGİSAYAR/PROJEKSİYON	40	5	7	52
GERÇEK NESNELER(ÇALGILAR,V.B)	14	6	4	24
ÜÇ BOYUTLU MATERYALLER	25	-	5	30

Tablo 2’de öğretmen adaylarının kullandıkları materyallerin kullanım ilkelerine uygunluğuna ilişkin bulgular incelendiğinde ; “Yazı Tahtasını” ders anlatımında materyal olarak kullanan 26 öğretmen adayının kullanım kurallarına uygun kullandığı, 8’inin ise kısmen uygun kullandığı; “Video” kullanan 20 öğretmen adayının kullanım kurallarına uygun kullandığı, 5’inin ise kısmen uygun kullandığı; “Powerpoint” kullanan 18 öğretmen adayının kullanım kurallarına uygun kullandığı, 5’inin uygun kullanmadığı, 1’inin ise kısmen uygun kullandığı; “Çalışma Kağıdı” kullanan 20 öğretmen adayının kullanım kurallarına uygun kullandığı, 8’inin uygun kullanmadığı, 4’ünün ise kısmen uygun kullandığı; “Resim ve Fotoğraf” kullanan 30 öğretmen adayının kullanım kurallarına uygun kullandığı, 12’sinin uygun kullanmadığı, 3’ünün ise kısmen uygun kullandığı; “Bilgisayar ve projeksiyon” kullanan 40 öğretmen adayının kullanım kurallarına uygun kullandığı, 5’inin uygun kullanmadığı, 7’sinin ise kısmen uygun kullandığı; “Gerçek Nesnelere (Çalgı, vb.)” kullanan 14 öğretmen adayının kullanım kurallarına uygun kullandığı, 6’sının uygun kullanmadığı, 4’ünün ise kısmen uygun kullandığı; “Üç boyutlu materyaller” kullanan 25 öğretmen adayının kullanım kurallarına uygun kullandığı, 5’inin ise kısmen uygun kullandığı video kayıtlarının değerlendirilmesi yoluyla tespit edilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen adaylarının kullandıkları materyallerin müzik dersi öğretim programı kazanımlarına uygunluğuna ilişkin bulgular

KULLANILAN MATERYALLER	UYGUN (F)	UYGUN DEĞİL (F)	KISMEN (F)	TOPLAM
YAZI TAHTASI	30	8	-	38
VİDEO	10	12	7	29
POWERPOINT	20	3	1	24
ÇALIŞMA KAĞIDI	17	12	3	32
RESİM/FOTOĞRAF	38	6	1	45
BİLGİSAYAR/PROJEKSİYON	32	13	7	52
GERÇEK NESNELER(ÇALGILAR,V.B)	7	9	8	24
ÜÇ BOYUTLU MATERYALLER	19	-	11	30

Tablo 3’te öğretmen adaylarının kullandıkları materyallerin müzik dersi öğretim programı kazanımlarına uygunluğuna ilişkin bulgular incelendiğinde; **yazı tahtasını** kullanan 38 öğrenciden 30’unun uygun kullandığı, 8’inin ise kazanımlara uygun kullanmadığı; **video** kullanan öğrencilerden 12’sinin uygun kullanmadığı, 7’sinin ise kısmen uygun kullandığı; **powerpoint** kullanan öğrencilerden 3’ünün uygun kullanmadığı, 1’inin ise kısmen uygun kullandığı; **çalışma kağıdı** kullanan öğrencilerden 12’sinin uygun kullanmadığı, 3’ünün ise kısmen uygun kullandığı; **resim/fotoğraf** kullanan öğrencilerden 6’sının uygun kullanmadığı, 1’inin ise kısmen uygun kullandığı; **bilgisayar/projeksiyon** kullanan öğrencilerden 13’ünün uygun kullanmadığı, 7’sinin ise kısmen uygun kullandığı; **gerçek nesnelere** kullanan öğrencilerden 9’unun uygun kullanmadığı, 8’inin ise kısmen uygun kullandığı; **üç boyutlu materyaller** kullanan öğrencilerden 11’inin ise müzik dersi öğretim programı kazanımlarına kısmen uygun kullandığı görülmektedir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Öğretim materyalleri, öğrenme süreci içerisinde, öğretmen tarafından değişik ortamlarda öğrencilere sunulan araçlardır ve bu süreç içerisinde önemli bir yere sahiptir. Bu materyaller, öğretim

programının gereksinimleri doğrultusunda hazırlanmalı, öğrenci gereksinimlerini tam olarak karşılayacak materyallerin seçilmesi ve kullanılması gerekmektedir (Kaya, 2006, 26).

Sınıf öğretmeni adaylarının müzik dersi öğretim programı çerçevesinde öğretim materyallerini kullanma durumlarının ve yeterliklerinin belirlenmesinin amaçlandığı araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının müzik dersinde en çok kullanmayı tercih ettikleri materyallerin “bilgisayar ve projeksiyon”(f=52) olduğu görülmüştür. Elde edilen bu sonuç Şahin (2014) tarafından yapılan araştırma sonucuyla farklılık göstermektedir. Şahin’in araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin projektör, elektronik tahta ve videodan çok az düzeyde yararlandıkları, teyp, plak ve tepegözden ise hiç yararlanmadıkları ortaya çıkmıştır. Powerpoint programının, öğretmenin ders içeriğini iyi örgütlenmiş bir sunu haline getirmesi gibi önemli avantajı bulunduğu, powerpoint programına dayanan öğretim materyallerinin sınıf ortamında kullanılmasının dersi daha açık ve anlaşılır hale getirdiği vurgulanmaktadır (Kablan, Baran, Işık, Kal ve Hazer, 2013, 209). PowerPoint öğretim materyalleri kullanıldığında öğrencilerin daha çok izleyerek, somut öğretim materyallerinde ise öğretim ortamında dokunarak zihinsel katılım gösterdikleri, aktif bir şekilde dokunmanın, sadece alıcı duyuları kullanmaya oranla daha etkili keşifler sağlayabileceği; somut öğretim materyallerinin ise görselliğin yanı sıra dokunsal özelliğine dayalı olarak öğrencilere öğrenme esnasında seçme, ekleme ya da çıkarma fırsatı sundukları ifade edilmektedir (Kablan, vd., 2013, 210). Müzik eğitiminde somut materyaller soyut kavramları somutlaştıran nesnelere gibi araç ve gereçlerden oluşmaktadır. Araştırma sonucu öğretmen adaylarının en az kullandıkları materyallerin powerpoint (f=24) ve gerçek nesnelere (çalgılar, vb) olduğu (f=24) görülmüştür.

Öğretim hedeflerinin gerçekleştirilmesi sürecinde uygulanacak etkinliklerde kullanılacak uygun materyallerin seçilmesi, yoksa uygun materyallerin tasarlanması gerekmektedir (Bakaç ve Özen, 2017, 615). Görsel ve işitsel araçlarla oluşturulacak öğrenme ortamının önceden iyi planlanmış olması öğretimin daha etkili olmasını sağlayacaktır (Demirel, Seferoğlu ve Yağcı 2005, 79). Araştırma sonucu öğretmen adaylarının daha çok hazır materyalleri kullanmayı tercih ettikleri ve kendi tasarladıkları materyalleri kullanmadıkları görülmüştür. Yaratıcılığın ortaya konduğu basit ve özgün materyal geliştirmek hem öğretmen hem de öğrencilere ilginç gelecektir (Demirel vd., 2004, 70-71). Araştırma sonucu elde edilen bulgular Kaya ve Samancı'nın (2010) yapmış oldukları araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. İlgili araştırmada öğretmen adayları bilgisayar ve projeksiyon olmak üzere diğer araç ve gereçlerin yeterli oldukları, materyallerin teknolojik araç-gereçler varken artık işlevsiz kaldığını ve sınıf arkadaşlarının da ilgisini çekecek yapıda olmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu nedenle öğretmen adaylarının daha çok bilgisayar, projeksiyon gibi teknolojik araç ve gereçler kullanmayı tercih ettikleri düşünülebilir.

Öğretim materyallerinin öğrenme-öğretme süreçlerinin verimliliğine beklenen katkıları sağlayabilmesi, materyallerin doğru ve uygun şekilde tasarlanmış olmasına bağlıdır (Usta, 2015, 3). Eğitim aracının başarısız olarak kullanıldığı zaman, tüm çalışmaları olumsuz yönde etkilediği ve eğitimdeki başarı düzeyini düşürdüğü ifade edilmektedir (Büyükkaragöz ve Çivi, 1999, 270). Araştırmada öğretmen adaylarının hazırlanmış oldukları materyaller müzik dersi öğretim programı kazanımlarına uygunluğu, öğrenci düzeyine uygunluğu, kullanım ilkelerinin dikkate alınması gibi öğretim materyalleri hazırlama ve kullanma ilkelerine göre değerlendirilmiştir.

Öğretmen adaylarının kullandıkları materyallerin kullanım ilkelerine uygunluğuna ilişkin elde edilen bulgular incelendiğinde ; “Yazı Tahtası” ders anlatımında materyal olarak kullanan 26 öğretmen adayının kullanım kurallarına uygun kullandığı, 8’inin ise kısmen uygun kullandığı; “Video” kullanan 20 öğretmen adayının kullanım kurallarına uygun kullandığı, 5’inin ise kısmen uygun kullandığı; “Powerpoint” kullanan 18 öğretmen adayının kullanım kurallarına uygun kullandığı, 5’inin uygun kullanmadığı, 1’inin ise kısmen uygun kullandığı; “Çalışma Kağıdı” kullanan 20 öğretmen adayının kullanım kurallarına uygun kullandığı, 8’inin uygun kullanmadığı, 4’ünün ise kısmen uygun kullandığı; “Resim ve Fotoğraf” kullanan 30 öğretmen adayının kullanım kurallarına uygun kullandığı, 12’sinin uygun kullanmadığı, 3’ünün ise kısmen uygun kullandığı; “Bilgisayar ve projeksiyon” kullanan 40 öğretmen adayının kullanım kurallarına uygun kullandığı, 5’inin uygun kullanmadığı, 7’sinin ise kısmen uygun kullandığı; “Gerçek Nesnelere (Çalgı, vb.)” kullanan 14 öğretmen adayının kullanım kurallarına uygun kullandığı, 6’sının uygun kullanmadığı, 4’ünün ise kısmen uygun kullandığı, “Üç boyutlu materyaller” kullanan 25 öğretmen adayının kullanım kurallarına uygun kullandığı, 5’inin ise kısmen uygun kullandığı video kayıtlarının değerlendirilmesi yoluyla tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin, eğitim ortamlarında araç- gereç kullanımı konusunda bilgi sahibi olmaları yanında araç-gereç seçme ve bunları sağlayabilmede de o kadar başarılı olmaları gerekmektedir (Çilenti, 1997; Akt. Avcıoğlu, 2012, 120). Bu nedenle öğretmen adaylarından müzik dersi öğretim programı kazanımlarına uygun araç ve gereçleri seçmeleri beklenmiştir. Bu doğrultuda öğretmen adaylarının kullandıkları

materyallerin müzik dersi öğretim programı kazanımlarına uygunluğuna ilişkin elde edilen sonuçlara göre; **yazı tahtasını** kullanan 38 öğrenciden 30'unun uygun kullandığı, 8'inin ise kazanımlara uygun kullanmadığı; **video** kullanan öğrencilerden 12'sinin uygun kullanmadığı, 7'sinin ise kısmen uygun kullandığı; **powerpoint** kullanan öğrencilerden 3'ünün uygun kullanmadığı, 1'inin ise kısmen uygun kullandığı; **çalışma kağıdı** kullanan öğrencilerden 12'sinin uygun kullanmadığı, 3'ünün ise kısmen uygun kullandığı; **resim/fotoğraf** kullanan öğrencilerden 6'sının uygun kullanmadığı, 1'inin ise kısmen uygun kullandığı; **bilgisayar/projeksiyon** kullanan öğrencilerden 13'ünün uygun kullanmadığı, 7'sinin ise kısmen uygun kullandığı; **gerçek nesnelere** kullanan öğrencilerden 9'unun uygun kullanmadığı, 8'inin ise kısmen uygun kullandığı; **üç boyutlu materyaller** kullanan öğrencilerden 11'inin ise müzik dersi öğretim programı kazanımlarına kısmen uygun kullandığı tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları doğrultusunda aşağıda yer alan öneriler sunulmuştur:

Öneriler

- İlkokul çağındaki çocuklarla materyal desteği ile yapılan müzik derslerinde aritmetik ortalama yönünden başarı görüldüğü (Dalmışlı ve Atak Yayla, 2014:274) belirtilmektedir. Bu açıdan müzik derslerinde öğretim programını destekleyebilecek zengin materyaller kullanılarak öğrencilerin gerek görsel gerekse işitsel açıdan gelişimlerine katkı sağlanabilir.
- Müzik derslerinin verimli bir şekilde gerçekleşmesinin müziksel açıdan donanımlı ve faydalı olabilecek öğretmen adaylarının yetişmesiyle ilgili olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle özellikle eğitim fakültelerinde ilgili müzik derslerinde mikro öğretim çalışmaları yapılarak öğretmen adaylarının eksikliklerinin belirlenerek tamamlanması ve uygulama becerilerinin artırılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Avcioğlu, Hasan (2012). Zihin Engelliler Sınıf Öğretmenlerinin Araç-Gereç Kullanımına İlişkin Görüşleri. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, S. 1(2), s. 118-133.
- Bakaç, Ebru ve Özen, Raşit (2017). Öğretmen Adaylarının Materyal Tasarımı Öz-yeterlik İnanç Düzeylerinin Teknolojik Pedagojik Alan Yeterlikleri Bağlamında İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, S.18(2),s. 613-632.
- Büyükkaragöz, Savaş. Ş. ve Çivi, Cuma (1999). *Genel öğretim metotları, öğretimde planlama uygulama*. (10 baskı), İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Dalmışlı, Fatmagül ve Atak Yayla, Ayşegül (2014). *Müzik Eğitiminde Kullanılan Öğretim Materyalleri*. Müzed İpek Yolu'nda Müzik Kültürü ve Eğitimi Konferansı, Sevda - Cenap And Müzik Vakfı Yayınları, s.270-275.
- Demirel, Özcan, Seferoğlu, Sadi ve Yağcı, Esed (2004). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: PegemA.
- Gürbüz, Ramazan (2006). Olasılık Kavramlarıyla İlgili Geliştirilen Öğretim Materyallerinin Öğrencilerin Kavramsal Gelişimine Etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.20, s. 59-68.
- Kablan, Zeynel, Topan, Beyda ve Erkan, Burak (2013). Sınıf İçi Öğretimde Materyal Kullanımının Etkililik Düzeyi: Bir Meta-Analiz Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (Educational Sciences: Theory & Practice)*, S.13(3),s. 1629-1644.
- Kablan, Zeynel, Baran, Tuğba, Işık, Çağla, Kal, Fatma M. ve Hazer, Ömer (2013). PowerPoint Öğretim Materyalleri ile Somut Öğretim Materyallerinin Öğrenme Etkililiği Açısından Karşılaştırılması. *Eğitim ve Bilim*, 38(170),s. 206-222.
- Kaya, Zeki (2006). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. (2. Baskı), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kaya, Ramazan ve Samancı, Osman (2010). Öğretmen Adaylarının Alternatif Öğretim Materyalleri İle İlgili Görüşleri. *Millî Eğitim*, S.188, s.83-98.
- Kazu, Hilal ve Yeşilyurt, Etem (2008). Öğretmenlerin Öğretim Araç-Gereçlerini Kullanım Amaçları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.18 (2), s.175-188.
- Miles, Matthew B., ve Huberman, Michael, A. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. California: SAGE Publications.
- Nalçacı, Ahmet. ve Ercoşkun, M. Hanifi (2005). İlköğretim sosyal bilgiler dersinde kullanılan materyaller. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 11, s. 141-154.
- Özer, Özge.ve Tunca, Nihal (2014). Öğretmen Adaylarının Materyal Hazırlama ve Kullanmaya Yönelik Görüşleri. *Route Educational and Social Science Journal*, S.1(3),s.214-229.
- Sevim , Oğuzhan (2016). Öğretim Materyallerinin Etkililiğini Artırmaya Yönelik Disiplinlerarası Materyal Geliştirme Model Önerisi: DIMAG Modeli. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.18(2),s.1275-1301. DOI=10.17556/jef.75930
- Şahin, Mehmet (2014). Öğretim Materyallerinin Öğrenme-Öğretme Sürecindeki İşlevine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Analizi. *K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi*, S.23 (3), s.995-1012.
- Uçan, Ali (1996). Ülkemizde Müzik Öğretimine Genel Bir Bakış. A. Say. (Ed.). *Müzik Öğretimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, s.115-133.
- Usta, Ertuğrul (2015). Öğretmen Adaylarının Öğretim Materyalleri Geliştirme Süreçlerinin Görsel ve Mesaj Tasarımı İlkeleri Açısından İncelenmesi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, S.1 (1),s. 1-14.
- Yanpar, Tuğba (2003). *Eğitimin Teknolojik Temelleri".Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Editör: Veysel Sönmez, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.